

ห้องสมุดงานวิจัย สำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ

248647

การปรับเปลี่ยนพฤติกรรมสุขภาพของคัลเจอร์โลกาต ดั้งเดิมเป็นใหม่

อนุสรณ์ ดั้งเดิมฉบับ

ศึกษาสาครนครนาคปัด
สาขาวิชาการดูแลสุขภาพ

บัณฑิตวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
มีนาคม 2555

600255070

ห้องสมุดงานวิจัย สำนักงานคณะกรรมการการวิจัยแห่งชาติ

248647

การปรับเปลี่ยนพฤติกรรมสุขภาพของเด็กด้อยโอกาส จังหวัดเชียงใหม่

อนุสรฯ กันทาอ้าย

วิทยานิพนธ์นี้เสนอต่อบัณฑิตวิทยาลัยเพื่อเป็นส่วนหนึ่ง
ของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญา
ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต
สาขาวิชาการส่งเสริมสุขภาพ

บัณฑิตวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
มีนาคม 2555

การปรับเปลี่ยนพฤติกรรมสุขภาพของเด็กด้อยโอกาส จังหวัดเชียงใหม่

อนุสรณ์ กันทาย้าย

วิทยานิพนธ์นี้ได้รับการพิจารณาอนุมัติให้นับเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต
สาขาวิชาการส่งเสริมสุขภาพ

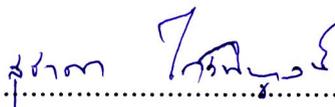
คณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์

.....ประธานกรรมการ

รองศาสตราจารย์ชนกร ช้างน้อย

อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สุชาดา ไกรพิบูลย์

.....กรรมการ

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สุชาดา ไกรพิบูลย์

.....กรรมการ

อาจารย์ ดร.จิตติมา กตัญญู

8 มีนาคม 2555

©ลิขสิทธิ์ของมหาวิทยาลัยเชียงใหม่

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์นี้สำเร็จลงได้ด้วยความกรุณาจาก ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. สุชาดา ไกรพิบูลย์ ประธานที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ ที่ได้กรุณาให้คำแนะนำ ตลอดจนตรวจสอบแก้ไขข้อบกพร่องต่าง ๆ ด้วยความเอาใจใส่อย่างดียิ่ง รวมทั้งรองศาสตราจารย์ชนกร ช้างน้อย ประธานกรรมการสอบวิทยานิพนธ์และอาจารย์ ดร. จิตติมา กตัญญู ที่กรุณาร่วมเป็นกรรมการสอบวิทยานิพนธ์และให้ข้อเสนอแนะที่เป็นประโยชน์ต่อการปรับปรุงวิทยานิพนธ์ให้สมบูรณ์ยิ่งขึ้น ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณเป็นอย่างสูงไว้ ณ ที่นี้

ขอกราบขอบพระคุณ คณาจารย์สาขาวิชาการส่งเสริมสุขภาพทุกท่าน ที่ได้ประสิทธิ์ประสาทความรู้ และประสบการณ์ต่างๆ ซึ่งสามารถนำมาเป็นพื้นฐานในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ได้เป็นอย่างดี

ขอขอบพระคุณ ผู้อำนวยการพลภัทร คำภีระและคณะครู โรงเรียนบ้านห้วยทรายทุกท่าน ตัวแทนผู้ปกครองนักเรียนทุกท่านและตัวแทนเด็กค้อยนักเรียนที่กรุณาให้ความร่วมมือในการให้ข้อมูล และร่วมดำเนินการวิจัยในครั้งนี้

ขอขอบพระคุณอาจารย์วันสรินทร์ มีทรัพย์ ครูโรงเรียนบ้านห้วยทราย ที่ช่วยประสานงาน และช่วยดำเนินการในกระบวนการวิจัยในทุกขั้นตอนให้สำเร็จลุล่วงไปด้วยดี

ขอขอบคุณเพื่อนร่วมสถาบันทั้งภาคปกติและภาคพิเศษที่ให้กำลังใจและให้ความช่วยเหลือในทุกเรื่องและเป็นที่ยกย่องยามมีปัญหา จนวิทยานิพนธ์เล่มนี้สำเร็จลุล่วงไปด้วยดี

สุดท้ายนี้ขอกราบขอบพระคุณ คุณพ่อ คุณแม่ ผู้ให้กำเนิดที่คอยให้กำลังใจที่ดี ให้การสนับสนุนและให้ความช่วยเหลือในด้านต่าง ๆ พร้อมทั้งเป็นกำลังใจสำคัญในการดำเนินชีวิต รวมถึงญาติพี่น้องทุกท่านที่คอยให้กำลังใจและช่วยเหลือตลอดมา รวมทั้งขอขอบพระคุณทุกท่านที่มีได้กล่าวนามไว้ในที่นี้ที่ได้มีส่วนช่วยเหลือ และสนับสนุนการทำวิทยานิพนธ์ในครั้งนี้ให้สำเร็จด้วยดี

อนุสรฯ กันทาอ้าย

ผลการศึกษาพบว่า

1. กระบวนการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมสุขภาพด้านอนามัยส่วนบุคคลที่ผู้วิจัยได้ประยุกต์ใช้แนวคิดการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมของชุมชนของอภินิหาร ระเบียบวิธีและเจมส์ค็อกซ์ ปิ่นทอง ทั้ง 5 ขั้นตอน ซึ่งจากการวิเคราะห์ปัญหาและสาเหตุของปัญหา พบว่า นักเรียนขาดความตระหนักถึงความสำคัญของการดูแลสุขภาพอนามัยส่วนบุคคล การจัดกิจกรรมเสริมเพื่อฝึกทักษะด้านการดูแลสุขภาพนักเรียนมีน้อย และการจัดบริการอนามัยสิ่งแวดล้อมในโรงเรียนที่เอื้อต่อสุขอนามัยส่วนบุคคลยังจัดได้ไม่ดีเท่าที่ควร ดังนั้นกลุ่มเด็กด้อยโอกาส ผู้ปกครองและครู จึงได้ร่วมกันกำหนดโครงการเพื่อใช้ในการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมสุขภาพด้านอนามัยส่วนบุคคลของเด็กด้อยโอกาสขึ้นมา 3 โครงการ คือ โครงการที่ 1 ร่างกายสะอาดปราศจากเชื้อโรค โครงการที่ 2 ฟันสะอาดปากสดชื่น โครงการที่ 3 โรงเรียนน่าอยู่หนูๆปลอดภัยห่างไกลเชื้อโรค

2. ผลการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมสุขภาพด้านอนามัยส่วนบุคคลของเด็กด้อยโอกาส ชั้น ป.4 - 6 พบว่าภายหลังการดำเนินงาน เด็กด้อยโอกาสมีการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมสุขภาพด้านอนามัยส่วนบุคคลไปในทางที่ดีขึ้น เช่น การดูแลรักษาร่างกายและของใช้ พบว่าเด็กด้อยโอกาสอาบน้ำโดยขัดชำระให้สะอาด มีการสระผมให้สะอาดและกำจัดเหาให้หมดไป ซักเสื้อผ้า ถูงเท้า รองเท้าสะอาดขึ้น เป็นต้น และจากการสอบถามครู ผู้ปกครองและเด็กด้อยโอกาสเอง ถึงพฤติกรรมสุขภาพด้านอนามัยส่วนบุคคลของเด็กด้อยโอกาส พบว่า ครูเห็นประโยชน์ของการมีส่วนร่วมจากทุกฝ่ายในการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมสุขภาพด้านอนามัยส่วนบุคคลของเด็กด้อยโอกาส ซึ่งเด็กด้อยโอกาสได้ปฏิบัติตามกิจกรรมตามโครงการต่าง ๆ ที่ร่วมกันวางแผนไว้ ส่งผลให้เด็กด้อยโอกาสมีการปฏิบัติตนที่ถูกต้อง ส่วนผู้ปกครองเห็นความสำคัญของการปฏิบัติตนด้านอนามัยส่วนบุคคลที่ถูกต้องของเด็ก จึงให้ความสนใจ ดูแลเอาใจใส่ด้านอนามัยส่วนบุคคลของเด็กเมื่ออยู่ที่บ้านมากขึ้น ส่งผลให้เด็กด้อยโอกาสเกิดการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมสุขภาพด้านอนามัยส่วนบุคคล ส่วนตัวเด็กด้อยโอกาสเอง มีความสนใจและตั้งใจที่จะปรับเปลี่ยนพฤติกรรมสุขภาพด้านอนามัยส่วนบุคคลอย่างจริงจัง มีความกระตือรือร้นที่จะเข้าร่วม โครงการต่างๆ จึงทำให้เกิดการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมสุขภาพด้านอนามัยส่วนบุคคลในทางที่ดีขึ้น

Thesis Title	Modification of Health Behavior of Disadvantaged Children, Chiang Mai Province
Author	Miss.Anoodsara Kantha-ai
Degree	Master of Education (Health Promotion)
Thesis Advisor	Asst. Prof. Dr. Suchada Kraphibul

ABSTRACT

248647

This research aimed to investigate a modification process of health behavior of disadvantaged children, Chiang Mai Province, especially personal hygiene. This study included several practices defined in national health disciplines as follows: 1) physical hygiene such as lice, scurf and clean accessories (clothes, socks and shoes), 2) brush teeth correctly every day, and 3) wash hands before having food and after excreting. Some concepts of participatory action research of community of Akin Rabibadhana and Chirmsak Pinthong were applied in 5 procedures consisting of 1) finding problems, analyzing causes and providing resolution, 2) participating in decision making to select appropriate solutions and plan how to solve the problems, 3) implementing activities as shown in the plan, 4) receiving benefits of project together, and 5) following results. The samples of this research were 1) a target group attending in the 5 steps for participation of Akin Rabibadhana and Chirmsak Pinthong – 12 disadvantaged children, 10 parents and 6 teachers, 2) a target group attending in the project – 34 students who were studying at Prathom 4-6 at Ban Huay Sai School. Certain research tools were used for data collection including non-participant observation, note-taking of facts, participatory action meeting, focus group and exploring related concepts, theories and researches.

The results indicated that

1. According to the process analysis of modification of health behavior in aspect of personal hygiene applied from the 5 steps for participation of Akin Rabibadhana and Chirmsak Pinthong, it found that there were many causes of health problems. The students lacked of realizing the importance of personal health care and there were less additional activities to practice the skills for health care. Moreover, hygienic and environmental management in school was not good enough for the personal hygiene. Therefore, the disadvantaged children, the parents and the teachers arranged 3 projects to modify the health behavior, especially the disadvantaged children' personal hygiene, as follows: the first project – 'clean body without germ', the second project – 'clean teeth and fresh mouth', and the third project – 'livable school without germ'.

2. To the results of modification of health behavior in aspect of the disadvantaged children' personal hygiene, it demonstrated that the health behavior of the disadvantaged children seemed to be better. They could take care of their body and accessories. They took a bath and got rid of the scurf. They could wash their hair and eliminate the lice. They could wash their clothes, socks and shoes. Besides, regarding to the conversation with teachers, parents and disadvantaged children about the health behavior in aspect of personal hygiene, the teacher realized benefits of participation from every section associated with the modification of health behavior in aspect of the disadvantaged children' personal hygiene. Furthermore, the disadvantaged children also attended the planned activities which could help them follow the correct practices. The parents also perceived the importance of suitable personal health care of the disadvantaged children and would pay more attention to the personal health care of disadvantaged children' at home. These activities could encourage the modification of health behavior of disadvantaged children in aspect of the personal hygiene. The children were interested and had strong intention to change their health behavior in aspect of personal health care. Also, they were enthusiastic to join different projects for better modification of health behavior in aspect of personal hygiene.

สารบัญ

	หน้า
กิตติกรรมประกาศ	ก
บทคัดย่อภาษาไทย	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ	ฉ
สารบัญ	๗
สารบัญภาพ	ญ
บทที่ 1 บทนำ	1
1. ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา	1
2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย	4
3. กลุ่มเป้าหมาย	4
4. ขอบเขตงานวิจัย	5
5. นิยามศัพท์เฉพาะ	5
6. ประโยชน์ที่ได้รับจากการวิจัย	6
บทที่ 2 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	8
1. แนวคิดเกี่ยวกับพฤติกรรม	8
2. กระบวนการมีส่วนร่วม	21
3. พัฒนาการเด็กอายุ 9 – 12 ปี	32
4. แนวคิดเกี่ยวกับเด็กด้อยโอกาส	37
5. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	45
6. กรอบแนวคิดในการวิจัย	57

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
บทที่ 3 วิธีดำเนินการวิจัย	58
1. การศึกษาข้อมูลจากเอกสาร แนวคิด ทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	58
2. การเลือกพื้นที่ดำเนินการและกลุ่มเป้าหมาย	59
3. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย	60
4. การดำเนินการวิจัยและการเก็บรวบรวมข้อมูล	60
5. การตรวจสอบข้อมูล	67
6. การวิเคราะห์ข้อมูล	67
บทที่ 4 ผลการวิจัย	68
1. ข้อมูลทั่วไปของโรงเรียนบ้านห้วยทราย	68
2. กระบวนการมีส่วนร่วมของเด็กด้อยโอกาส ผู้ปกครองและครู โรงเรียนบ้านห้วยทราย ในการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมสุขภาพของเด็กด้อยโอกาส	80
บทที่ 5 สรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ	102
1. สรุปและอภิปรายผล	102
2. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้	111
3. ข้อเสนอแนะในการทำการวิจัยครั้งต่อไป	112
บรรณานุกรม	113
ภาคผนวก	120
ภาคผนวก ก	121
ภาคผนวก ข	123
ภาคผนวก ค	128
ประวัติผู้เขียน	131

ญ

สารบัญภาพ

ภาพ	หน้า
1 แสดงวงจรชีวิตเด็กด้อยโอกาส	42
2 แสดงแผนผังภายในโรงเรียนบ้านห้วยทราย	72
3 แสดงการบริหารศูนย์โรงเรียนบ้านห้วยทราย	76